

בס"ד. שיחת ש"פ וילך, שבת שובה, וא"ו תשרי, ה'תשכ"ט.

בלתי מוגה

א. שבת שובה הוא א' מז' הימים שבין ר"ה ליוהכ"פ, שבהם ישנם כל שבעת ימי השבוע, ששת ימי החול ויום השבת. — בעשרת ימי תשובה יכולים אמנם להיות שתי שבתות, אבל בז' הימים שבין ר"ה ליוהכ"פ יש שבת א', לא פחות ולא יותר.

וענין זה מתאים גם עם המבואר בכתבי האריז"ל¹ שבימים שבין ר"ה ליוהכ"פ נעשה התיקון של כל ימי השנה: ביום ראשון שבין ר"ה ויוהכ"פ נעשה התיקון של יום ראשון שבכל שבועות השנה, וכן ביום שני וכו', ומזה מובן, שבימים שבין ר"ה ליוהכ"פ צריכים להיות כל שבעת ימי השבוע — שהרי צריכים לתקן את כולם; אבל אין צורך בימים נוספים, שהרי כבר נתקנו כל שבעת ימי השבוע, וכיון שאין צורך — אין ימים נוספים, שהרי "ימים יוצרו ולו אחד בהם"², ובלשון חז"ל: "כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא אחד לבטלה"³, כי "כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו"⁴, "בראשית — בשביל ישראל ובשביל התורה"⁵.

ב. והנה, ז' ימים אלו — מחד גיסא, נכללים הם בעשרת ימי תשובה, שמזה מובן שיש ענין משותף בכלם; ולאידך גיסא, יש גם חילוק ביניהם, שהם ג' גדרים שונים: ר"ה, יוהכ"פ, וז' הימים שביניהם. ובפרטיות יותר: נוסף על הביאור⁶ בדיוק לשון חז"ל⁷ "עשרה ימים שבין ר"ה ליוהכ"פ" (אף שלכאורה יש רק ז' ימים בין ר"ה ליוהכ"פ), כיון שבר"ה ויוהכ"פ ישנם ב' ענינים: (א) ענינם העיקרי של ר"ה ויוהכ"פ, למעלה מענין התשובה, שמצדו הם למעלה מהימים ש"בין ר"ה ליוהכ"פ" שענינם הו"ע התשובה, (ב) ענין התשובה שבהם, שמצדו נכללים גם הם ב"עשרת ימי תשובה" — הנה גם בנוגע לענין התשובה

(4) אבות ספ"ו.

(5) פרש"י ורמב"ן ר"פ בראשית. ובכ"מ.

(6) ראה שיחת ש"פ האזינו, שבת תשובה

דאשתקד ס"ג (ת"מ חנ"א ע' 28). וש"נ.

(7) ר"ה יח, א. וש"נ.

(1) שער הכוונות דרושי ר"ה (קודם דרוש

א'). סידור האריז"ל (עשי"ת).

(2) תהלים קלט, טז. וראה לקו"ש חט"ז ע'

273. וש"נ.

(3) שבת עז, ב.

(שזהו הענין המשותף שבכל עשי"ת) גדלה מעלת התשובה דר"ה ויוהכ"פ לגבי מעלת התשובה דז' הימים שבין ר"ה ליוהכ"פ.

ומתאים גם עם המבואר בכתבי האריז"ל⁸ ש"הימים שבין ר"ה ויוהכ"פ הם כמו חול המועד, ואסורים במלאכה רק בעסק התורה והתשובה כו" — כי, בחול המועד יש יו"ט לפניו ויו"ט לאחריו, ועד"ז בנוגע לז' ימים שבין ר"ה ליוהכ"פ, שיש יו"ט לפניהם — ר"ה, ויו"ט לאחריהם — יוהכ"פ.

ג. ויש לבאר בדרך אפשר תוכן ענינם של ג' זמנים אלו:

בז' הימים שבין ר"ה ליוהכ"פ צ"ל בכל יום ענין הוידוי. ואע"פ שביום השבת שבז' ימים אלו אין אומרים וידוי⁹, הרי יום השבת אינו ביום מיוחד מז' ימים אלו, שהרי בכל שנה חל יום השבת ביום אחר מז' הימים שבין ר"ה ליוהכ"פ, ונמצא, שבנוגע לז' הימים ישנו ענין הוידוי בכל אחד מהם.

משא"כ ר"ה — אין בו אמירת וידוי¹⁰. וגם הענין ד"יתודה בלחש" בעת התקיעות — הרי מבואר בלקוטי דיבורים⁹ שזהו ענין הגעגועים כו'.

ויוהכ"פ — אף שאומרים בו וידוי, הרי זה ענין של יו"ט (וכמבואר בשיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁰ אודות הנהגת אביו, כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, שבליל יוהכ"פ לא הי' "אָנגעצויגן" כ"כ), ועד שהשטן אינו מקטרג ביום זה¹¹; ולכן ישנו גם הענין דלבישת קיטל, כיון שנמצאים במעמד ומצב בדוגמת מלאכים¹².

והענין בזה:

ר"ה קשור עם הענין ד"במי נמלך בנשמותיהם של צדיקים"¹³ — שענין זה הוא קודם בריאת העולם, אבל באופן שאצל הנשמות יש כבר ידיעה אודות העולם, דאל"כ לא שייך שימלכו בהם אודות בריאת העולם, והיינו, שיש אצלם עלוליות (בלשון חוקרי ישראל)¹⁴ ואפשריות (בלשון הקבלה) על מציאות העולם.

ולכן אין בר"ה ענין של וידוי — כיון שלא שייך ענין של חטא,

12) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתרי" ס"ט.

וש"נ.

13) ב"ר פ"ח, ז. רות רבה רפ"ב.

14) ראה גם תו"מ חמ"ח ע' 129. וש"נ.

8) סידור האריז"ל (שם).

9) ח"א נא, ב. וראה גם לעיל ע' 3. וש"נ.

10) ראה תו"מ — רשימת היומן ע' קסח.

וש"נ.

11) יומא כ, רע"א. וש"נ.

שהרי מדובר אודות נשמותיהם של צדיקים, "ועמך כולם צדיקים"¹⁵, ועד שגם הידיעה אודות מציאות העולם (קודם שנברא בפועל) היא כפי ש"עולם על מילואו נברא"¹⁶; אבל אעפ"כ צריך להיות ענין התשובה — בגלל עצם הידיעה אודות העולם.

וכדאיתא בזהר¹⁷ על הפסוק¹⁸ "שיר המעלות ממעמקים קראתיך הוי'", "בשעתא דברא קוב"ה עלמא בעי למברי בר נש, אמליך באורייתא, אמרה קמי' . . האי בר נש זמין הוא למחטי קמך וכו', אמר לה, וכי למגנא אתקריןא א-ל¹⁹ רחום וחנון ארך אפים", ומסיים: "ועד לא ברא קוב"ה עלמא, ברא תשובה, אמר לה לתשובה, אנא בעינא למברי בר נש בעלמא, על מנת דכד יתובון לך מחוביהון, דתהוי זמינא למשבק חוביהון ולכפרא עלייהו"; אלא שזהו ענין התשובה כפי ש"קדמה לעולם"²⁰.

ולאח"ז באים ז' הימים שבין ר"ה ליוהכ"פ — שבעת ימי השבוע, שהם כנגד שית אלפי שנין דהוי עלמא ואלף השביעי²¹, ובכללות יותר — ז' שמיטות (וזה העולם הוא שמיטה שני²²). ומובן, שכאשר ישנה כבר מציאות העולם, אזי צ"ל ענין של בקשת סליחה ומחילה כו' (ענין הוידוי), כי, ענין העולם, אפילו עולם האצילות, הרי זה כבר לשון העלם²³, ולכן נקרא עולם האצילות בשם אלקות, ולא בשם "אלקה"²⁴.

ולאחרי ז' הימים בא יוהכ"פ, "שבת שבתון"²⁵ (ובזה גופא ישנו הענין ד"שבת שבתון היא לכס", ולמעלה מזה, "שבת שבתון הוא לכס"²⁶, ועד ל"יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים"²⁷) — כדאיתא במדרש²⁸ שזהו הענין ד"יום אחד"²⁹, שהקב"ה הוא "יחיד בעולמו"³⁰, ועד ל"יחיד" שלמעלה מאחד³¹.

ד. וג' דרגות אלו ישנם גם בעבודת כל יום ויום:

ע' רמח ואילך. וש"נ. וראה גם אג"ק חי"ד ס"ע שסב ואילך.	(15) ישע"י ס, כא. וראה סנהדרין ר"פ חלק.
(23) ראה המשך וככה תרל"ז פע"ו (סה"מ תרל"ז ח"ב ס"ע תקפא ואילך). וש"נ.	(16) ראה ב"ר פי"ב, ו. פי"ג, ג. פי"ד, ז.
(24) שם פע"ח (שם ע' תקפה).	(17) חי"ג טט, ב. וראה ד"ה שיר המעלות ממעמקים דש"ת תש"ג (סה"מ תש"ג ע' 18 ואילך). וראה גם סה"מ תרפ"ט ס"ע 149. וש"נ.
(25) אחרי טז, לא. אמור כג, לב.	(18) תהלים קל, א.
(26) ראה לקו"ת נצבים נב, א.	(19) תשא לד, ו.
(27) תמיד בסופה.	(20) פסחים נד, א. ועוד.
(28) ב"ר פ"ג, ח.	(21) ראה רמב"ן בראשית ב, ג.
(29) בראשית א, ה.	(22) ראה תו"א שמות נא, ד. סה"מ תרפ"ד
(30) ב"ר שם. הובא בפרש"י עה"פ.	
(31) ראה תו"א וארא נה, ב. ובכ"מ.	

בהתחלת היום ישנו הענין ד"וישכם לבן בבוקר"³², שזוהי דרגא נעליית ביותר — למעלה מהעולם, ע"ד עלה במחשבה כו'; ולא כטעות העולם³³ שבהתחלת היום העבודה היא קשה יותר, אלא אדרבה, שאז נרגש יותר הענין ד"נשמה שנתת בי טהורה היא"³⁴.

ולאח"ז באה כללות העבודה במשך היום — שהרי לאחרי ההליכה "מבית הכנסת לבית המדרש"³⁵, צ"ל הענין ד"הנהג בהן מנהג דרך ארץ"³⁶, לצאת לעולם שיש בו העלם והסתר כו' [ועד שאמרו רז"ל³⁷ "על כרחך אתה חיי" (בכח ה"מפליא לעשות .. (ש)קושר דבר רוחני בדבר גשמי"³⁸), ויש צורך בזהירות גדולה כו'], כדי לעשות לו ית' דירה בתחתונים³⁹,

ולאחרי כן, בסוף עבודת היום, לאחרי שמשלים עבודתו ועורך חשבון צדק כו' — אזי נעשה הענין ד"בידך אפקיד רוחי"⁴⁰, ועז"נ⁴¹ "ברוך אתה בצאתך", באופן של הוספה מרובה לגבי המעמד ומצב ד"ברוך אתה בבואך", ואז ישנו ענין השינה (שזהו כמו מעמד ומצב של נשמה ללא גוף), אשר, ע"פ המבואר בספרים⁴² הרי זה ענין נעלה בעבודת ה', ועי"ז באים למעלה גדולה יותר⁴³.

ונמצא, שהמעמד ומצב שבהתחלת היום הוא בדוגמת ר"ה; העבודה במשך כל היום היא בדוגמת ז' הימים שבין ר"ה ליוהכ"פ, וגמר עבודת היום היא בדוגמת יוהכ"פ.

ה. ויש להוסיף, שהענין דיוהכ"פ ("שבת שבתון") ישנו גם בכל שבת ושבת (שבו נעשית שלימות העבודה — "ויכולו"⁴⁴ — דכל ימי השבוע, ובאופן ש"נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית"⁴⁵) — לאחרי חצות היום, שזהו"ע "רעוא דרעוין"⁴⁶.

ו"מיני" מתברכין כולהו יומין⁴⁷, כל ימי השבוע, וכל ימי השנה — שגם כאשר יוצאים לעבודה בעולם, יהי' כח לברר את העולם כו'.

32) ויצא לב, א. וראה תו"א ס"פ ויצא. ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ. ובכ"מ.	40) תהלים לא, ו.
33) ראה גם לקו"ת תבוא מג, סע"ב.	41) תבוא כח, ו.
34) ברכת "אלקי נשמה" בברכות השחר	42) ספרי עבודה ובפרט ספרי קבלה.
35) (ב, ס).	43) ראה גם התועדויות תש"נ ח"ד ע' 90 ואילך. תשנ"ב ח"ב ע' 125 ואילך. וש"נ.
36) ברכות בסופה. וש"נ.	44) בראשית ב, א.
37) שם לה, ב.	45) שבת קיט, ריש ע"ב.
38) רמ"א או"ח ס"ו סוס"א.	46) ראה המשך תרס"ו ע' תקמב ואילך.
39) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר	47) זח"ב סג, ב. פח, א.

וזהו גם ענין י"ג מדות הרחמים שמאירים (בחודש אלול, ובפרט בעשי"ת וי"הכ"פ⁴⁸, החל מ"הוי" הוי"י⁴⁹ (ב"פ), ופסיק טעמא בגווייהו⁴⁹, א' קודם שיחטא וא' לאחרי שיחטא⁵⁰ — שגם אז יהי' בכחו לפעול ולברר כו'.

ועי"ז נמשכת גם הרחבה בכל הענינים, החל מברכת חתימה וגמר חתימה טובה על כל השנה כולה, ובאופן שתומשך ברכת ה' בריבוי ושפע גדול הלוך ומוסיף ואור, בנוגע לעבודה הרוחנית, ועל ידה יומשך השפע גם בגשמיות, בכל מילי דמיטב בכל המצטרך לכאו"א מנפש ועד בשר.

* * *

ו. דובר לעיל⁵¹ אודות מארז"ל⁵² שהובא בטורז⁵³ על הפסוק⁵⁴ "כי מי גוי גדול וגו'", "איזו אומה כאומה זו שיודעת אופי' של אלוקי", היינו, שבנ"י יודעים את תכונותיו של הקב"ה, שלכן "אוכלין ושותין ושמחין ברי"ה, לפי שיודעין שהקב"ה יעשה להם נס" (או כהגירסא: "נסים"), ומבואר בבית יוסף⁵⁵, ש"פירשו גדול מלשון גידל, כלומר, שנתגדלה עם אלקי' ויודעת מדותיו".

והדיוק בזה — שנתגדלה עם אלקי', ולא רק אצל אלקי', שהרי יכול להיות שגדל אצל פלוני, אבל פלוני גדול ממנו, ולא דוקא שמכירו כו', ורק כאשר גדל ביחד עמו, אזי מכירו כו'.

וזהו גם מה שבנ"י נקראים "אחים" ו"רעים" להקב"ה⁵⁶, כלשון הכתוב⁵⁷: "אחי ורעי", והיינו, שנוסף לכך שבנ"י הם "אחי", שענין זה יכול להיות גם באופן שישנו אח גדול יותר שמחוייב בכבודו, כמ"ש⁵⁸ "כבד את אביך", "לרבות אחיך הגדול"⁵⁹, ועד לכבוד שהוא מעין כבודו

בערך ר"י קארו) בגודל מעלתו, שנתקבל לפוסק שנתפשטו הוראותיו כו', וזכה למגיד המלאך הדובר בו כמפורש בס' מגיד מישרים וכו'.

56) ראה זהר ח"ב נה, ריש ע"ב. ח"ג ז, ב. ועוד.

57) תהלים קכב, ח.

58) יתרו כ, יב. ואתחנן ה, טז.

59) זח"פ ג, א. סהמ"צ להרמב"ם שורש

ב. וראה כתובות קג, א. וראה גם תו"מ — רשימת היומן ע' רפו הערה א. וש"נ.

48) ראה לקו"ת האזינו עח, ג.

49) זח"ג קלח, א.

50) ר"ה יז, ב. הובא בפרש"י עה"ת תשא

לד, ו.

51) שיחת יום ב' דר"ה בתחלתה (לעיל

ע' 17).

52) יל"ש עה"פ (רמז תתכה). ירושלמי ר"ה

פ"א ה"ג.

53) אר"ח סו"ס תקפא.

54) ואתחנן ד, ז"ח.

55) כפי שהאריך החיד"א (בשה"ג ח"א

של מקום⁶⁰ — הרי הם גם "רעי", וענין הריעות הוא בהתאם לתוכן הענין שנתגדלה עם אלקי'.

ונתבאר לעיל שענין זה קשור עם ר"ה, שאז מבקש הקב"ה מבנ"י "אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם"⁶¹ — "תמליכוני" דייקא, ולא "שאמלוך עליכם", והיינו, שמבקשים מבנ"י (לא רק להתפלל על ענין המלכות, ואז ימלא הקב"ה את תפלתם וימלוך עליהם, אלא) לפעול את ענין המלכות, ועכצ"ל שיש בכחם לעשות זאת, דאל"כ, לא שייך לבקש מהם לעשות זאת (וכמשל המבקש מחבירו לבנות לו בית, שזהו דוקא כאשר יש בכחו לעשות זאת).

והענין בזה — שמחשבתן של ישראל קדמה לעולם⁶², שנברא בשביל התורה ובשביל ישראל⁶³, כך, שבנ"י הם למעלה מכל עניני העולם הקשורים עם ספירת המלכות ונמשכים ממנה, וכמאמר⁶³ "אין מלך בלא עם", וכפי שמביא רבינו הזקן בשער היחוד והאמונה⁶⁴ ש"פי' עם מלשון עוממות", והיינו, שהענין ד"ה' אלקיך אש אוכלה"⁶⁵ הוא אצלם באופן של עוממות, בהעלם ולא בגילוי, אבל בנ"י הם למעלה מכל ענינים אלו, ולכן יכולים לפעול כל הענינים, כולל גם ענין המלוכה — "מלוך על העולם כולו", לאחר שנעשה "מלך ישראל"⁶⁶.

ז. וענין זה שייך גם למצות תפילין:

מבואר במאמר ד"ה תפילין דמארי עלמא⁶⁷, שתפילין הו"ע התכשיטין, שעל ידם ניתוסף אצל המתקשט בהם (ועד לתפילין של ראש, שעל ידם ניתוסף עילוי גם בראש), וכפי שמצינו בגמרא⁶⁸ "מכוערות שבהם .. אומרות .. ובלבד שתעטרונו בזהובים", "שאחרי הנישואין תתנו לנו תכשיטין"⁶⁹, שעיי"ז ניתוסף אצלן עילוי גדול יותר.

והרי נוסף על התפילין דבנ"י, ישנם גם התפילין של הקב"ה (כמארז"ל⁷⁰ על הפסוק⁷¹ "וראית את אחורי", "הראהו קשר של תפילין"),

60) ראה לקו"ש חל"ו ע' 90 ואילך. וש"נ.	אחרי. ובכ"מ.
61) ר"ה טז, סע"א. וש"נ.	66) נוסח תפלת ר"ה.
62) ב"ר פ"א, ד. ועוד.	67) סה"מ תרנ"ג ע' רלג ואילך.
63) רבינו בחיי עה"פ וישב לח, ל. ועוד.	68) תענית בסופה.
תניא שעהייהו"א רפ"ז. ובכ"מ (נסמן בתו"מ	69) פרש"י שם.
סה"מ תשרי ע' רלד הערה 86).	70) ברכות ז, סע"א. וש"נ. הובא בפרש"י
64) רפ"ז.	עה"פ.
65) ואתחנן ד, כד. וראה לקו"ת ר"פ	71) תשא לג, כג.

שעל זה אמרו בגמרא⁷²: "תפילין דמרי עלמא מה כתיב בהו .. ומי⁷³ כעמך ישראל גוי אחד בארץ .. כי⁷⁴ מי גוי גדול ומי גוי גדול" — שזהו הפסוק שהובא במדרש הנ"ל בנוגע למעלתם של ישראל שיודעים אופי של אלקי'; ועיי"ז נעשה ענין הנחת תפילין אצל הקב"ה, בחי' ז"א, שנמשך בו מבחי' המוחין דאו"א⁷⁴.

וע"פ המבואר בתוס'⁷⁵: "זה שישד הפייטן .. טוטפת כלילו גדלי", (תפילין של הקב"ה של ראש הן כתר שלו) היינו, שע"י התפילין פועלים המשכת ענין הכתר (וכמבואר בד"ה יביאו לבוש מלכות⁷⁶, ש"הכתר .. אין להמן שליטה שם, ולא נעשה רק ע"י ישראל") — הרי זה קשור עם ענין ההכתרה שפועלים בני" בר"ה.

ובמילא הרי זה קשור גם עם כל עשי"ת — שהרי מבואר בלקו"ת⁷⁷ בנוגע לר"ה ויוהכ"פ, ש"ויהכ"פ נק' ג"כ ראש השנה בכתוב⁷⁸, והוא בחי' נשמה ופנימיות .. ובר"ה בסוד החיצונית", ומזה מובן, שענין ההכתרה נפעל במשך כל הימים שבין ר"ה ויוהכ"פ, שהם כולם בהמשך אחד.

ח. וענין זה נפעל גם בשבת שובה, ובאופן של הוספה לגבי ענין התפילין שישנו בימות החול, כי, אע"פ ששבת לאו זמן תפילין⁷⁹, הרי הסיבה לכך היא לפי שענין התפילין, "והי' לך לאות גו"⁸⁰, נפעל ע"י יום השבת שהוא בעצמו "אות"⁸¹, וא"כ, הרי זה באופן נעלה יותר מאשר בימות החול, כיון שבהם נפעל ענין זה רק במשך הרגעים שבהם מניחים תפילין, משא"כ ביום השבת הרי זה במשך כל הרגעים של המעת-לעת⁸². וכל זה — נוסף על מעלת יום השבת ש"אין עצב בה"⁸³, אלא ישנו רק ענין של שמחה ותענוג,

וקשור גם עם ענין השופר, מלשון "שפרו מעשיכם"⁸⁴, שהו"ע התענוג⁸⁵, וכן עם כללות "חודש השביעי"⁸⁶, מלשון שובע⁸⁷, שהו"ע התענוג⁸⁸,

72	שם ו, א. וש"נ.	81	(81) תשא לא, יג.
73	(73) דברי הימים"א יז, כא.	82	(82) חסר קצת (המו"ל).
74	(74) ראה סה"מ שם ע' רמט ואילך.	83	(83) ראה ירושלמי ברכות פ"ב סה"ז.
75	(75) ד"ה מי כעמך ישראל — ברכות שם (ובשפתי חכמים לשם).	84	הובא בתוד"ה מ"ד — מו"ק כג, ב.
76	(76) תו"א מג"א צב, סע"א.	85	(84) ויק"ר פכ"ט, ו.
77	(77) דרושי ר"ה נח, א.	86	(85) ראה לקו"ת דרושי ר"ה נד, ג. ובכ"מ.
78	(78) יחזקאל מ, א.	87	(86) אמור כג, כד. ועוד.
79	(79) ראה שו"ע אדה"ז או"ח רסל"א. וש"נ.	88	(87) ויק"ר שם, ח.
80	(80) בא יג, ט.		(88) ראה אוה"ת דרושי ר"ה ע' ב'תפג. ועוד.

והרי זהו העילוי דלעתיד לבוא — ש"כל המעדנים מצויין כעפר"⁸⁹, ויעסקו בלימוד התורה מתוך מנוחה ותענוג, ו"תרבה הדעה והחכמה והאמת, שנאמר"⁹⁰ כי מלאה הארץ דעה את ה'", כמ"ש הרמב"ם בהל' תשובה⁹¹, ובהל' מלכים מביא גם סיום הכתוב⁹²: "כמים לים מכסים"⁹², בביאת משיח צדקנו.

* * *

ט. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה שובה ישראל.

* * *

י. בפרשת השבוע⁹³ נאמר "לקוח את ספר התורה הזה ושמתם אותו מצד ארון ברית ה' אלקיכם" — שהחידוש בזה הוא (לא בספר התורה כשלעצמו, אלא) בהשייכות של ספר התורה עם הארון ("מצד ארון גו'"), שבו היו הלוחות.

והענין בזה:

בנוגע ללוחות, שגדלה מעלתן על מעלת הס"ת, יש לוחות ראשונות ולוחות שניות: לוחות ראשונות — היו "מעשה אלקים"⁹⁴, משא"כ לוחות שניות שבהם נאמר למשה "פסל לך שני לוחות אבנים"⁹⁵. — הקב"ה הראה אמנם למשה מהיכן לפסול את הלוחות⁹⁶, אבל אעפ"כ הי' זה באופן ד"פסל לך", ולא כמו לוחות ראשונות שהיו "מעשה אלקים"; אבל לאידך גיסא יש גם מעלה בלוחות שניות, שהיו באופן ד"כפלים לתושי"⁹⁷ — לא רק ב' פעמים ככה, אלא בריבוי שבאין ערוך, "הלכות מדרש ואגדות כו"⁹⁸.

ומעלה נוספת בלוחות שניות — שמצדם דוקא היתה מונחת ס"ת (משא"כ לוחות ראשונות, גם להדעה ששברי הלוחות היו מונחים בארון⁹⁹, הרי זה רק שברי לוחות, ולא הלוחות כפי שהם מצד עצמם): הלוחות עצמם — עם היותם בדרגא נעלית יותר, אותיות החקיקה¹⁰⁰, הרי בהם כלולים כל עניני התורה רק בדרך כלל וברמז¹⁰¹,

96 ראה פרש"י עה"פ.

97 איוב יא, ו.

98 שמור"ר רפמ"ו.

99 ב"ב יד, ב. וש"נ.

100 ראה לקו"ת ר"פ בחוקותי וחוקת.

ובכ"מ.

101 ראה לקו"ש ח"ט ע' 202 (משיחה

זו). וש"נ. — ראה לקמן סוסי"א.

89 רמב"ם הל' מלכים בסופן.

90 ישע"י יא, ט.

91 ספ"ט.

92 ראה גם תו"מ חנ"ג ע' 304 ואילך.

וש"נ.

93 לא, כו.

94 תשא לב, טז.

95 שם לד, א.

ואילו בס"ת באים כל פרטי הענינים — שזהו מה שנוגע לתכלית הכוונה: "אשר אנכי מצוך היום לעשות"¹⁰², ענין המעשה. ולכן יש מעלה יתירה כשמצד הלוחות מונחת גם ס"ת.

וענין זה הוא בלוחות שניות דוקא — כי:

לוחות ראשונות שייכים למדריגת צדיק¹⁰³, שהרי לוחות ראשונות ניתנו במ"ת, שהו"ע הגירות¹⁰⁴, "כקטן שנולד"¹⁰⁵, שאז לא שייך ענין של חטא; משא"כ לוחות שניות (לאחרי ש"סלחתי כדברך"¹⁰⁶) שייכים למדריגת בעל תשובה¹⁰³, ועד לעיקר התשובה — לא רק "סור מרע", אלא גם "עשה טוב", שזהו"ע תשובה מאהבה, שעל ידה "זדונות נעשים לו כזכיות"¹⁰⁷.

וזהו שדוקא בלוחות שניות ישנה המעלה שמצדם מונח ס"ת — כי, המעלה בס"ת שבה מתגלים כל הפרטים שייכת בעיקר ללוחות שניות, ששייכים לענין התשובה, שע"ז נעשה הבירור בכל הענינים, אפילו בהזדונות.

ובהתאם לכך, הנה בעמדנו בשבת שובה, יש להתעכב על פירוש רש"י בפסוק זה. וכמדובר כמ"פ, שאף שבפירוש רש"י יש גם "יינה של תורה" (כדברי רבותינו נשיאינו¹⁰⁸), רזין ורזי רזין, הרי עיקר מטרתו של רש"י היא — כפי שאומר בעצמו¹⁰⁹ — "אני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא", ולכן לכל לראש צ"ל הלימוד ע"ד הפשט.

יא. הביאור בפירוש רש"י:

(א) "לקוח", "כמו זכור שמור הלוך",

— שכיון שלשון מקור ("לקוח") שולל את ענין הפעולה, יש מקום לפרש ש"לקוח" אינו לשון ציווי, כי אם כאשר תהי'¹¹⁰ לקיחת הס"ת, אזי (הציווי) "ושמתם וגו'". ולכן צריך רש"י להביא רא"י שמצינו ציווי בלשון מקור.

אך לא די ברא"י מ"זכור", כיון שאין זה ציווי על פעולה במעשה; וגם לא מ"שמור", כי, פעולת השמירה היא שלילת הפעולות ההפכיות,

(102) פ' ראה יג, יט.

(103) ראה גם תו"מ ח"ל ס"ע 26. וש"נ.

(104) ראה יבמות מו, א"ב. וש"נ.

(105) שם כב, א. וש"נ.

(106) שלח יד, כ.

(107) יומא פו, ב.

(108) סה"ש תרצ"ו ע' 137. תרצ"ז ס"ע

197 (נעתק ב"היום יום" כט שבט).

(109) בראשית ג, ח. ועוד.

(110) וע"ד מצות שילוח הקן, שאינה

מצוה חיובית, אלא "כי יקרא קן צפור", אזי

ישנו הציווי "שלח תשלח גו'" (תצא כב, רז

ובפרש"י).

ולכן נאמר הציווי בלשון מקור ששולל את ענין הפעולה. ולכן יש צורך בראי גם מ"הלוך", שהוא ציווי על מעשה בפועל. ולאידך, תיבת "הלוך" נאמרה בתור הכנה להציווי, ולכן יש צורך גם בראי מ"זכור" ו"שמור", שאינן בתור הכנה, כי אם ציווי הפעולה עצמה —

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חי"ד ע' 135 ואילך.

(ב) "מצד ארון ברית ה'", "נחלקו בו חכמי ישראל בכבא בתרא¹¹¹, יש מהם אומרים דף ה' בולט מן הארון מבחוץ ושם ה' מונח, ויש אומרים מצד הלוחות ה' מונח בתוך הארון",

— שכיון שהציווי "לקוח גו' ושמתם אותו מצד ארון ברית ה'" נאמר אל "הלויים נושאי ארון ברית ה'"¹¹² [נמזה מוכח שהציווי לשים הס"ת "מצד ארון" קאי על הארון שעשה בצלאל, שאותו נשאו הלויים, ולא הארון שעשה משה שגם הוא נקרא¹¹³ "ארון ברית ה'"¹¹⁴], ובהמשך ל"ויקרא משה ליהושע גו' כי אתה תבוא את העם הזה אל הארץ גו"¹¹⁵, הרי מובן, שהס"ת צ"ל "מצד ארון" גם בזמן המסעות (ולא רק בעת חניית המשכן, וכשיקימוהו לאחר הכניסה לארץ). וכיון שבעת המסעות ה' הארון מכוסה בג' כיסויים, לא ה' הס"ת "מצד ארון" ממש, בגלל הפסק הכיסויים?

ועל זה מפרש רש"י ב' פירושים: "דף ה' בולט מן הארון מבחוץ", וגם הוא ה' מכוסה יחד עם הארון, או ש"מצד הלוחות ה' מונח בתוך הארון".

וב' הפירושים שקולים, בגלל הקושי שבכל אחד מהם: הפירוש "דף ה' בולט מן הארון מבחוץ" — שדוחק לומר שבשנת הארבעים שינו והוסיפו לארון דף מבחוץ; והפירוש "מצד הלוחות ה' מונח בתוך הארון" — היפך פשטות הלשון "מצד ארון", ולא בתוך הארון.

ובזה נחלקו חכמי ישראל (ר"מ ור"י) — עד כמה צריכים הפרטים (ס"ת) להיות קשורים עם נקודת הכלל (לוחות)¹¹⁶.

עמהם למלחמה דוקא (שבו שברי לוחות מונחים — פרש"י שם), ולכן מקומה "מצד ארון" שעשה בצלאל.

(115) שם, ז.

(116) ועפ"ז יש לקשר ב' פירושי רש"י הנ"ל — ראה לקו"ש שבפנים הערה 37.

(111) יד, א"ב.

(112) פרשתנו שם, כה.

(113) בהעלותך יו"ד, לג ובפרש"י.

(114) וטעם הדבר — כי, הארון שעשה

משה "זה הארון היוצא עמהם למלחמה" (פרש"י שם), וכיון שהס"ת ניתנה לבנ"י עבור כל הזמנים, אין לה שייכות לארון היוצא

ומציינן לב"ב דוקא (אף שנמצא גם בירושלמי ומדרש¹¹⁷), כי, לפי החשבון בירושלמי ומדרש הי' מקום הארון מלא עם הלוחות ושברי לוחות (והס"ת — לדעת ר"מ), וכיון שלדעת רש"י¹¹³ לא היו שברי הלוחות מונחים בארון שעשה בצלאל¹¹⁸ (שבו היו לוחות שניות והס"ת), אלא בארון שעשה משה, נמצא שלפי ב' הדעות הי' בארון מקום פנוי; משא"כ לפי החשבון בב"ב, הי' כל מקום (אורך ורוחב) הארון ממולא מהלוחות (והס"ת — לדעת ר"מ), ולא הי' בו מקום לשברי הלוחות — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס¹¹⁹ בלקו"ש ח"ט ע' 196 ואילך.

* * *

ב. יום השבת קשור עם ענין התשובה, שהרי "שבת" אותיות "תשב"¹²⁰ (כאמור לעיל¹²¹),

ובפרט יום השבת שבעש"ת, שבהם מודגש ביותר ענין התשובה, כמ"ש הרמב"ם¹²² "אע"פ שהתשובה והצעקה יפה לעולם, בעשרה הימים שבין ראש השנה ויום הכפורים היא יפה ביותר ומתקבלת היא מיד, שנאמר¹²³ דרשו ה' בהמצאו",

ולכן, הרי זה הזמן המתאים לבאר ענין באגרת התשובה.

ג. בנוגע¹²⁴ למ"ש רבינו הזקן¹²⁵ "וזהו עיקר פי' לשון תשובה, לשוב אל ה' בכל לבו ובכל נפשו לעבדו ולשמור כל מצוותיו" — מביא

הסמיכות ל"ושמתם", ללמד שגם שברי לוחות מונחין בארון (ראה ב"ב שם).
119) בשילוב המשך הביאור בשיחת ש"פ האזינו.

120) תורת נתן (למהרנ"ש) בסופו. יפ"ת לב"ר ספכ"ב. תניא אגה"ת ספ"י.

121) במאמר בתחלתו (לעיל ע' 22).

122) הל' תשובה פ"ב ה"ו.

123) ישע"י נה, ו.

124) מכאן עד סוסי"ח — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונדפס בהוספות ללקו"ש חל"ט ע' 171 ואילך. במהדורא זו ניתוספו איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

125) אגה"ת פ"א.

117) שקלים פ"ו ה"א. סוטה פ"ח ה"ג. במדב"ר פ"ד, כ. וראה גם ברייתא דמלאכת המשכן פ"ו.

118) וטעם הדבר — כי, הלימוד בנוגע לשברי לוחות דמונחין בארון הוא מ"מ"ש (עקב יו"ד, ב) "אשר שברת ושמתם (קרא יתירה הוא למסמכי' ל"ושמתם" לדרשה) מלמד שהלוחות ושברי לוחות מונחין בארון" (ב"ב שם, ב (ובפרש"י)). אבל, נוסף לכך שדרשה זו אינה ע"פ פש"מ, הרי בס"פ ברכה מפרש רש"י* "אשר שברת", "יישר כחך ששברת", וא"כ אין זה קרא יתירה לדרוש

(* וכאן רואים גם שפירושי רש"י קשורים זב"ז.

ראי' מארבעה פסוקים¹²⁶: "יעזוב¹²⁷ רשע דרכו ואיש און מחשבותיו וישוב אל ה' וגו'"¹²⁸; "ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו וגו' בכל לבבך וגו'", ומציין שפסוק זה הוא "בפ' נצבים"¹²⁹; "שובה ישראל עד ה' אלקיך"¹³⁰; "השיבנו ה' אליך וגו'"¹³¹.

ואינו מובן¹³²:

(א) מדוע זקוק רבינו הזקן לארבעה פסוקים¹³³, ואינו מסתפק באחד מהם?

(ב) סדר הפסוקים: הפסוק "יעזוב רשע דרכו וגו'" שנאמר בנביאים — מביאו לפני הפסוק "ושבת גו'" שנאמר בתורה, ולאחרי הפסוק "ושבת" שנאמר בתורה, מביא הפסוקים "שובה ישראל" ו"השיבנו" שנאמרו בנביאים אחרונים ובכתובים. וממה־נפשך: סדר הפסוקים הוצרך להיות או מן המוקדם אל המאוחר — ושבת גו', יעזוב רשע דרכו גו', שובה ישראל גו' והשיבנו גו', או מן המאוחר אל המוקדם — השיבנו, שובה ישראל, יעזוב רשע דרכו ושבת?

(ג) כשמביא את הפסוק "ושבת גו'" — מקדים: "ובפ' נצבים כתיב", אבל בשאר ג' הפסוקים אינו מציין מקומם. ועכ"ל, שבציון לפ' נצבים כוונתו לשלול פסוק אחר שדומה לפסוק זה (בשינויים) — בפ' ואתחנן¹³⁴, ולכן מדגיש "ובפ' נצבים כתיב", להורות שכוונתו לפסוק זה דוקא¹³⁵. וצריך להבין: מהו אמנם החילוק בין ב' פסוקים אלו, שבגללו מדגיש רבינו הזקן שכוונתו לפסוק שבפ' נצבים?

לכאורה הי' אפשר לומר, שכיון שענין זה בא בהמשך למ"ש לפנ"ז אודות "מצות התשובה", שהתשובה (עזיבת החטא, ולא רק הוידוי) היא

פסוקים" — הרי ישנם עוד "געשמאקע פסוקים" שמדברים אודות ענין התשובה.

ובפרט ע"פ המבואר שבספר התניא (כולל אגרת התשובה) כל תיבה היא בדיוק, וכהסיפור הידוע בזה עד כמה דייק רבינו הזקן בכל תיבה (ראה תו"מ — רשימת היומן ע' רלו. ושי"ג, וכ"ש בנדודי, שאין זו רק תיבה אלא ענין, הרי זה בודאי בדיוק (מהנחה בלתי מוגה).

(134) ד, ל.

(135) ראה גם שיחת ש"פ האזינו סי"ט ואילך (לקמן ע' 74 ואילך) — בנוגע להציון "בסוף יומא" שבהתחלת אגה"ת.

(126) כפי שמצינו בתושבע"פ על כל ענין: "מנא הני מילי, דאמר קרא" (מהנחה בלתי מוגה).

(127) שם נה, ז.

(128) כצ"ל "וגו'", ולא "וכו'" — וכן לקמן — עיין בלוח התיקון לתניא הוצאת קה"ת.

(129) ל, ב.

(130) הושע יד, ב.

(131) איכה ה, כא.

(132) ראה גם שיחת כ"ף מנ"א תשכ"ח

הערה 59 (תו"מ ח"ג ע' 370). וש"נ.

(133) ואם בגלל היותם "געשמאקע

מצוה (כנ"ל בארוכה¹³⁶), לכן אינו יכול להביא הפסוק שבפ' ואתחנן, כי שם ה"ושבת" הוא סיפור דברים, וכהתחלת הענין¹³⁷: "העידותי בכם גו"; משא"כ ה"ושבת" שבפ' נצבים, הנה אפילו להרמב"ם (שרבינו הזקן נקט גם לפי שיטתו¹³⁶) שמפרש¹³⁸ שזוהי הבטחה, אפשר לומר שזהו גם ציווי (כפירוש הרמב"ן על הפסוק¹²⁹ ש"ושבת" כולל ב' הענינים)¹³⁹.

אבל קשה לתרץ כן, שהרי גם הפסוק "השיבנו גו" אינו ציווי, אלא בקשה, ואעפ"כ הביאו רבינו הזקן בתור רא' לענין התשובה, כיון שבנוגע לפירוש מהות התשובה (שעל זה מביא הראיות) לא חשוב אם הפסוק מדבר בלשון ציווי או בלשון בקשה. וא"כ, הלמאי שולל את הפסוק שבפרשת ואתחנן?

יד. והביאור בזה¹³²:

בהמשך הפרקים דאגה"ת מבאר רבינו הזקן שבנ"י הם חלק משם הוי"ה¹⁴⁰, ולכן ע"י כל חטא מורידים "השפעת שם הוי" ב"ה .. תוך היכולות הסט"א"¹⁴¹. וכמשל החבל (שהרי על בני נאמר¹⁴² "יעקב חבל נחלתו"), שכאשר מושכים את קצהו התחתון, נמשך במילא גם קצהו העליון¹⁴³.

ומזה מובן, שכיון שבשם הוי" יש ד' אותיות, וכל ד' האותיות ישנם בכל אחד מישראל¹⁴⁴ [הן בנשמתו, כמבואר להלן ספ"ד, הן בגופו, כדאיתא בזהר¹⁴⁵ שהראש הוא בתמונת הוי"ד, הגוף — וא"ו, וה' האצבעות שבימין ושמאל — ה' עילאה וה' תתאה¹⁴⁶], הנה ע"י כל עבירה הרי הוא פוגם בכל ד' האותיות ומוריד אותם תוך היכולות הסט"א.

קיום התומ"צ בשלימות, כמ"ש (פ' שופטים יח, יג. וראה לקו"ת נצבים מה, ג) "תמים תהי עם הוי" אלקיך" (מהנחה בלתי מוגה).
145) ח"ב מב, א. ולהעיר מת"ז תמ"ה — הובא בתניא ספ"מ בהג"ה.

146) ומה שגם גופי אומות העולם הוא בציור זה — י"ל בדא"פ שהוא בכדי שיהי ענין הבחירה* (ראה סה"מ תרנ"ו ס"ע שיט בשוה"ג).

* כלומר: גם לאחר הבחירה של הקב"ה בבני, שהיא בנוגע להגוף, כמבואר בתניא (פמ"ט) ש"בינו בחרת .. הוא הגוף החומרי הנדמה בחומריותו לגופי אומות העולם", עדיין לא יכול להיות שינוי בין הגוף של בני לגופי אומות העולם, כי, העבודה צ"ל באופן ש"נתתי

136) שיחת כ"ף מנ"א הנ"ל ס"ז (תו"מ שם ס"ע 370 ואילך). וש"נ.

137) ד, כו.

138) הל' תשובה פ"ז ה"ה.

139) ומר חפץ אלף בסהמ"צ שלו מנה במנין העשין עשה ושבת עד ה' אלקיך (הובא בפ' הרי"ף פערלא לסהמ"צ להרס"ג פרשה מב). וכ"ה בסמ"ק מצוה נג "לשוב דכתיב ושבת עד ה"א ושמעת בקולו".

140) פ"ד (צג, סע"ב).

141) רפ"ז.

142) האזינו לב, ט.

143) פ"ו (צו, סע"א ואילך). אלא ששם מבואר משל זה לענין בחי' ה"א תתאה. עיי"ש.

144) וכדי שענין זה יהי בשלימות, צ"ל

ואע"פ שבספ"ז מבואר שיש עבירות שפוגמים באות יו"ד, עבירות שפוגמים באות ה' וכו', מ"מ, כיון שאצל יהודי זה (שהוא עושה את החטא) ישנם כל ד' האותיות, וכל מעשה שעושה קשור, בכללות, עם כל כחות נפשו, הרי מובן, שע"י כל חטא ה"ה מוריד, בכללות, את כל ד' האותיות כו'.

ומזה מובן, שהתשובה (על כל חטא) ענינה — ההעלאה של כל ד' האותיות.

ועפ"ז יובן מה שמביא כאן ד' פסוקים בענין התשובה — שבכל פסוק נזכר שם הוי"ו — כיון שבד' הפסוקים מרומזת התשובה וההעלאה של ד' האותיות, כדלהלן.

[בלקרו"ת פרשת בלק (ד"ה מה טובו¹⁴⁷) נתבארו ד' הבחינות שבתשובה¹⁴⁸, כל בחינה בפני עצמה; אבל כאן בתניא רצונו לומר, שכל בחינה שבתשובה (אפילו תשובה תתאה שעיקרה בה"א תתאה — שאודות דרגא זו אומר כאן "לבל ישוב עוד לכסלה למרוד במלכותו ית' ולא יעבור עוד מצות המלך ח"ו", ומלכות היא בחי' ה"א תתאה) כלולה מכל הד'].

טו. אודות ענין ד' אותיות שם הוי"ו, מבואר לקמן בפ"ד, שה"א אחרונה הו"ע המעשה, וא"ו — קול וששה מדות, ה"א ראשונה — התבוננות, ויו"ד — שכל הנעלם שבכחו לצאת אל הגילוי כו'.

ועפ"ז מובן שד' הפסוקים מדברים אודות ההשבה והעלאה של ד' האותיות:

"יעזוב רשע דרכו גו' וישוב גו'" — (תשובה דבחי') ה"א תתאה, כי, דרך הרשע (שעוזב) הו"ע המעשה, ה"א תתאה.

"ושבת גו' ושמת בקולו וגו' ככל לבבך וגו'" — (תשובה דבחי') וא"ו, כנ"ל שוא"ו ענינו קול, וששה מדות שהם בלב.

עילאה, ובכל א' מהם ישנו גם הענין דבעל תשובה שלמעלה מענין התשובה, שהרי ענין הבעלות מורה שהוא למעלה מהדבר עצמו (מהנחה בלתי מוגה).

הגוף של אוה"ע בדומה לגוף של בני" (מהנחה בלתי מוגה).

(147) עג, סע"א ואילך.

(148) ובכללות — תשובה תתאה ותשובה

לפניך גו' את החיים וגו' ובחירת בחיים" (נצבים ל, טרייט), שרק אז העבודה היא באופן של יגיעה, ולא באופן של נהמא דכיסופא (ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג. לקו"ת צו ז, ריש ע"ד. ובכ"מ), וכדי שיוכל להיות ענין הבחירה, צ"ל

"שובה ישראל עד הוי' אלקיך" — (תשובה דבחי') ה' עילאה, כיון שנקרא "ישראל" בשם המעלה, מוכן שהדבר היחיד שחסר אצלו, שעליו צ"ל אצלו הענין ד"שובה", הוא רק ענין ההתבוננות. וענין ה"שובה" אצלו הוא "עד הוי' אלקיך", שהוי' יהי' אלקיך (שלך), בגילוי בפנימיות, שזה נעשה ע"י התבוננות דבינה.

"השיבנו ה'" — (תשובה דבחי') יו"ד, כמבואר בתניא¹⁴⁹ שה' מלוכש בחכמה, וחכמה היא אות יו"ד, כנ"ל. וכיון שהתעוררות החכמה, עם ה' המלוכש בה", באה באופן דמלמעלה למטה — "ניעורה משנתה" — לכן נאמר "השיבנו ה'".

טז. ד' בחינות אלו שבתשובה ענינם "סור מרע ועשה טוב בקש שלום"¹⁵⁰: תשובה בה"א תתאה — סור מרע¹⁵¹, תשובה בוא"ו — "ועשה טוב", והתשובה בה"א עילאה וביו"ד — "בקש שלום", כי, ב"בקש שלום" גופא יש ב' מדריגות: מלמטה למעלה (תשובה שבה"א עילאה — העלאתה לבחי' היו"ד), ומלמעלה למטה (תשובה שביו"ד — המשכתה לבחי' ה"א), כמוכן כל זה בלקו"ת פרשת בלק שם.

ועפ"ז יובן הטעם שמביא הפסוקים בסדר זה דוקא — כיון שזהו הסדר של עבודת התשובה:

לכל לראש — "סור מרע", שזהו הענין ד"יעזוב רשע דרכו" — "סור מרע".

לאח"ז באה העבודה ד"ועשה טוב", שזהו הענין ד"ושבת גו' ושמעת בקולו גו' בכל לבבך", כי, "ושמעת בקולו" הו"ע עשיית המצוות (ועשה טוב), וגם "בכל לבבך" — הרי לבא פליג לכל שיפיץ¹⁵², בכל רמ"ח אברים, רמ"ח מ"ע¹⁵³.

ולאח"ז באה העבודה ד"בקש שלום" — תחילה באופן דמלמטה למעלה, ואח"כ באופן דמלמעלה למטה. ועל זה באים שני הפסוקים — תחילה "שובה ישראל" (מלמטלמ"ע) ואח"כ "השיבנו ה'" (מלמעלמ"ט).

וכיון שהעבודה ד"בקש שלום" — שלום ושלמות — גם בחינה התחתונה שבה יכולה לבוא דוקא לאחרי העבודה ד"סור מרע ועשה

שיניו". — וראה גם תו"מ חמ"ו ע' 182.

(152) ראה זהר ח"ב קנג, א. ח"ג קסא,

ריש ע"ב. רכא, ב. רלב, א.

(153) ראה מכות כג, סע"ב.

(149) ח"א פ"ח ופי"ט.

(150) תהלים לד, טו.

(151) יעזוב רשע — אותיות רע ושי"ן

הרומז לקדושה המובלע בין אותיות רע (כתהאריז"ל בהגש"פ פיסקא "הקהה את

טוב", לכן, כבר בפסוק הראשון שמביא על העבודה ד"בקש שלום" נאמר הלשון "שובה ישרא"ל", מלשון "כי שרית עם אלקים"¹⁵⁴, שהוא "שר" — מושל ושולט — על שם אלקים, כי ע"י עבודתו (בסור מרע ו) עשה טוב תיקן את ההסתר הנמשך מהצמצום דשם אלקים¹⁵⁵.

יז. ועפ"ז מתורצים כל דיוקים הנ"ל:

רבינו הזקן מביא כל ד' הפסוקים — כיון שבפסוקים אלו מבואר ענין התשובה בכל ד' האותיות, כנ"ל, די"ל בדא"פ שגם מרמז אותם ב"בכל לבו (בינה לבא) ובכל נפשו (למעלה מהקודם)¹⁵⁶ לעבדו (פועל, עשי' — מ"ע) ולשמור (סור — "כל מקום שנאמר השמר — ל"ת"¹⁵⁷) כל מצוותיו".

ומביא אותם בסדר זה דוקא — כיון שכן הוא סדר העבודה, כנ"ל. [גם יש לומר, שכיון שאמר תחילה שמצות התשובה היא "עזיבת החטא", לכן מביא תחילה הפסוק "יעזוב רשע דרכו" (כברמב"ם¹⁵⁸), ולאח"ז מביא את שאר הפסוקים לפי סדר התנ"ך: "ושבת" — בתורה, "שובה ישרא"ל" — בנביאים, ו"השיבנו ה'" — בכתובים].

ומדגיש "ובפ' נצבים כתיב", מתוך כוונה לשלול את הפסוק שבפ' ואתחנן כנ"ל — כי, בפ' ואתחנן לא נאמר "ככל אשר אנכי מצוך" (הנרמז כאן ב"וגו"¹⁵⁹); "בכל — לבבך", והרי כאן נוגע תיבות אלו, בכדי להדגיש (א) שזוהי התשובה דאות וא"ו — ששה מדות שבלב, (ב) שהעבודה דתשובה זו היא "ועשה טוב" רמ"ח מ"ע — אברים, שלבא פליג לרמ"ח אברים (ג) "ככל .. מצוך" — עשיית מצוות [בפ' ואתחנן יל"פ — שמינה, ובכללות].

יח. ע"פ כל הנ"ל יובן גם מה שמוסיף "וגו" בפסוק "השיבנו ה' אליך" — שיש לומר, שזהו לא רק בגלל ש"כל פסוקא דלא פסקי' משה אנן לא פסקינן ליי"¹⁶⁰ (כמבואר בתשבי¹⁶¹), אלא גם בגלל שרוצה לרמז תיבת "ונשובה" שבאה לאחרי "השיבנו ה' אליך"¹⁶²:

(154) וישלה לב, כט.

(155) לקו"ת שם עד, ריש ע"ד.

(156) עיין לקו"ת דרושי סוכות פ, סע"ד.

(157) עירובין צו, א. וש"נ.

(158) הל' תשובה פ"ב ה"ב.

(159) ראה להלן הערה 162.

עוד ביאור בנוגע ל"וגו" זה (ולמה

שמציין לפ' נצבים דוקא) — ראה שיחת יום

שמח"ת סמ"ב (לקמן ע' 217).

(160) תענית כז, ב. וש"נ.

(161) ערך גמר.

(162) שלכן כותב "וגו" (בוא"ו), שיש

לומר, שהטעם להחילוק, מה שלפעמים כותב

"גו" ולפעמים "וגו" הוא כאשר נוגע גם

התיבה שאינה מעתיקה בפירושו, כותב וגו'

בוא"ו (ראה תר"מ ח"נ ריש ע' 85. וש"נ).

כיון ש"השיבנו ה' אליך" היא התשובה של אות יו"ד — בחינת החכמה — שבאה לאחרי התשובה של ג' האותיות שלפנ"ז, יכולים לחשוב שכיון שכבר היתה ההשבה דג' האותיות, פועלת התשובה ד"השיבנו ה'" רק בחכמה.

ועל זה מרמזו ההמשך "ונשובה" — שהענין ד"השיבנו ה'" פועל גם "ונשובה", השבה, בכל כחות הנפש. וכמבואר בתניא¹⁴⁹ שכאשר מתעוררת בחינת החכמה, הרי זה פועל בכל כחות הנפש, ועד אפילו בלבוש המעשה.

ואע"פ שבג' האותיות שלפנ"ז הי' כבר ענין התשובה גם לפנ"ז, מ"מ, כיון שחכמה היא השרש ומקור¹⁶³, הנה כשנתעורר השרש, אזי במילא נעשה עילוי גם בכל הכחות¹⁶⁴, ועילוי שבאין ערוך, ועד שנקרא בשם תשובה — "ונשובה" — תשובה חדשה אפילו לגבי מצבם לאחרי ג' התשובות שלפנ"ז¹⁶⁵.

* * *

ט. בהמשך להביאור בפירוש רש"י, יש להוסיף בהאמור לעיל (ס"י"א) אודות השייכות שבין הכלל (הלוחות) עם הפרטים (הס"ת) — שעד"ז מצינו גם בנוגע לראש השנה:

כאלו שבדרגתו הקודמת לא היו תופסים מקום עד שיהי' צורך לשוב עליהם. וזהו הטעם לאמירת "אשמנו כו'" דוקא לאחרי תפלת שמו"ע — דלכאורה היתה אמירה זו צריכה להיות קודם בקשת צרכיו בתפלת שמו"ע — ומבואר בזה (ראה לקו"ש חכ"ה ע' 15. וש"נ), שדוקא לאחרי שנתעלה למעמד ומצב ד"עבדא קמי מרי" (שבת יו"ד, רע"א), אזי נחשבים לחטא גם ענינים כאלו שבדרגתו הקודמת לא היו נחשבים לחטא (לא בגלל שמרמה את עצמו — שהרי מדובר אודות איש אמת — אלא שבאמת לא היו נחשבים לחטא), וכמו הענין ד"מחוי במחוג", שרק "קמי מלכא" הרי זה נחשב לחטא (ראה חגיגה ה, ב). וכדאיאת בכתבי האר"ז ל (פע"ח שער התפילין פ"י) בנוגע לתלמיד שלא כיון כדבעי באמירת "למען לא ניגע לריק" (מהנחה בלתי מוגה).

ולפי זה, גם בשאר הפסוקים שמביא כאן, מכיון שגם בהם כותב "וגו'" בוא"ו, גם בהם נוגע סיום הפסוק.

163) וענין זה קשור עם משנת"ל (ס"א) בפירוש רש"י בנוגע לציווי שהוא בלשון של מקור. וראה הערה הבאה (מהנחה בלתי מוגה).

164) וזהו טעם הפנימי על זה מה שמהציוויים שנאמרו בלשון מקור — כמו השב, שלח, ועוד — לומדים "אפילו מאה פעמים" (ב"מ לא, א) — כי כח המעשה מצד עצמו הוא בהגבלה. ולכן, כשהציווי הוא (רק) על העשי', יש בה מדידה. משא"כ כשהציווי הוא בלשון של מקור, הרי מצד ה"מקור", לא ישנה הגבלה ואפילו לא בכח המעשה (ראה לקו"ש ח"ט ע' 203 הערה 37. וש"נ).

165) וע"ד הידוע שכאשר מתעלים לדרגא נעלית יותר, אזי תופסים מקום גם ענינים

כתיב¹⁶⁶ "אתם נצבים היום כולכם" — ענין הכלל, ואח"כ צ"ל המשכת כל הפרטים — "ראשיכם שבטיכם וגו' מחוטב עציך עד שואב מימך", כיון שצריכים לפעול הענין ד"דירה בתחתונים"¹⁶⁹ ע"י העבודה במשך כל השנה כולה בהתחלקות הפרטים דוקא¹⁶⁷.

וענין זה קשור גם עם ההפטרה דראש השנה:

בהפטרה דר"ה מסופר שאלקנה אמר לחנה: "הלא אנכי טוב לך מעשרה בנים"¹⁶⁸ — שבחי "אנכי", שזהו ענינו של אלקנה, "אל קנה"¹⁶⁹, הו"ע נעלה וטוב יותר מ"עשרה בנים", שהם עשר הספירות דקדושה¹⁷⁰ (לא כמו בקליפה שיש רק ז' ספירות, ללא ענין המוחין, שאינם אלא בדרך טפלי¹⁷¹).

אבל חנה — כנס"י — טוענת שאין להסתפק בבחי' "אנכי", אלא יש צורך ב"זרע אנשים"¹⁷², כיון שצריכים לפעול בעולם הענין דדירה בתחתונים.

[וכפי שמצינו אצל רשב"י, שאף שמצד עצמו הי' במעמד ומצב ד"בחד קטירא אתקטירנא"¹⁷³, מ"מ, הענין דירידת גשמים הוצרך לפעול בעולם דוקא¹⁷⁴].

ולהעיר גם מהמבואר בכתבי האריז"ל¹⁷⁵ בנוגע להסיפור דחנה — דלכאורה אינו מובן:

"מאי רבותי דחנה דאמרה אם ראה תראה וגו'¹⁷², ואמרו רז"ל¹⁷⁶ אם ראה, מוטב, ואם לאו תראה, אלך ואסתתר כו' (בידעה שאלקנה בעלה יקנא לה, לפי הדעה שקינוי מצוה¹⁷⁷, ועי"ז "ונקתה ונזרעה זרע"¹⁷⁸), והלא כל שאר הנשים העקרות יכולות לעשות כך?"

ועוד צריך להבין: "על מה זה קראו רז"ל במדרש¹⁷⁹ את שמואל רבן של נביאים, וגם על מה זה שאמרו רז"ל¹⁸⁰ שארבעים שנה קודם

(166) ר"פ נצבים.	(173) זח"ג רפח, א.
(167) ראה לקו"ת ר"פ נצבים.	(174) ראה שם נט, ריש ע"ב.
(168) שמואל-א א, ח.	(175) שעה"פ שמואל-א בתחלתו.
(169) ראה תו"מ חל"ח ע' 114. וש"נ.	(176) ברכות לא, ב.
(170) ראה סה"ל ול"ת להאריז"ל שמואל-	(177) סוטה ג, א. רמב"ם הל' אישות פט"ו
א בתחלתו.	הי"ז. הל' סוטה פ"ד הי"ח.
(171) לשלימות הענין — ראה שיחת ש"פ	(178) נשא ה, כח.
האוינו ס"ו ואילך (לקמן ע' 63 ואילך).	(179) מדרש שמואל פכ"ד. ועוד.
(172) שמואל-א שם, יא.	(180) ראה שם פ"ג.

שנולד שמואל היתה בת קול יוצאת ואומרת עתיד צדיק אחד להיות בעולם ושמו שמואל כו' . . ועוד מה ענין מ"ש אח"כ¹⁸¹ לפנים בישראל יקרא הנביא הרואה, ובפסוק א' אומר¹⁸² וידע כל ישראל כי נאמן שמואל לנביא, ולא אמר לרואה?"

ומבאר, ש"הענין יובן ממ"ש בסבא דמשפטים¹⁸³ בפסוק¹⁸⁴ ויאבק איש עמו ויגע בכף ירכו, דמתמן ואילך אתפגים נצח, ירכא ימינא, ולא הוה נביא דאתנבי מתמן, עד דאתא שמואל, וע"ד איתמר ב"י¹⁸⁵ וגם נצח ישראל לא ישקר. ולסיבת פגימת הנצח הנזכר דמתמן נביאים, לא היו יכולים לראות נבואתם בצחצוח ובזכות. ולכן נקרא רואה, ולא נביא, כי ה' רואה הנבואה, אך לא ה' רואה הכל בשלימות, כדי שיוכל להיות מספר ומגיד ומנבא הדברים לעם, כי נביא מלשון ניב שפתים¹⁸⁶. וכשבא שמואל ותיקן פגם הנצח . . אז נקרא נביא ממש, כי ה' רואה הנבואה בצחצוח גמור, והי' יכול להניב הנבואה ולפרסמה לישראל, כי על ידו נתקנה הירך ההוא. ומאז ואילך, כל שאר הנביאים היו יכולים להתנבא ממש. נמצא כי הוא רבן של כל הנביאים, כי הוא תיקן מקום הנבואה, ומכחו נתנבאו כולם. ובעבור זה ה' בכל יום בת קול יוצאת ומכרזת על לידתו . . כי העולם כולו ה' מצפה להתקן על ידו."

ומסיים, ש"בזה יובן ענין חנה אמו, שאמרה אם ראה תראה . . כי כשתיקן שמואל הנצח, ניתן סוד הירך אל הנחש, בענין ירך הסוטה . . כי ניתן ירכה של סוטה לסמא"ל תמורת ירך יעקב. וז"ש חנה, רבש"ע, תן לי את שמואל, שיחטוף הירך של יעקב מיד סמא"ל, ואז ישאר לסמא"ל ירך הסוטה, ולכן, אם ראה הענין בזה, מוטב, ואם לאו אלך ואסתתר, ואז בהיותי טהורה, אגרום כי גם הירך של הסוטה אחטפנה מיד סמא"ל, כי לא יוכל לשלוט בי שאני טהורה, ועי"כ יקטרג ח"ו על ישראל כו'."

ויש להוסיף, שזהו גם הקשר עם ענין הבנים — שהרי הבנים נקראים "יוצאי ירכו"¹⁸⁷.

וזה היתה טענת חנה — שלא מספיק הענין ד"אנכי", אלא צ"ל "זרע אנשים", "זרע שמובלע בין אנשים"¹⁷⁶, מעורב עם הבריות כו',

(185) שמואל-א טו, כט.

(186) ישעי' נו, יט.

(187) ויגש מו, כו. ועוד.

(181) שמואל-א ט, ט.

(182) שם ג, כ.

(183) זח"ב קיא, ב.

(184) וישלח לב, כה.

שיעמיד "צבאות השם", ודוקא ע"ז יפעל הענין ד"אחישנה" 188 בנוגע לביאת המשיח.

* * *

כ. עומדים לקרוא בתפלת מנחה: "האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי יערוף כמטר לקחי וגו'" 189 — שזהו"ע ההשפעה שע"י התורה כו' 190, ועד להשפעה כפשוטה, ש"הארץ תתן יכולה והשמים יתנו טלם" 191.

וקשור עם ענין השמחה — שהרי פרשת האזינו נקראת "שירה" 192, שהו"ע השמחה [ומה שיש בה כמה אזהרות כו' — הרי זה רק מה שגוערים על הסט"א, ו"כהמס דונג וגו'" 193], ועד שבאים ל"שיר חדש", לשון זכר 194, שיהי' לעתיד לבוא 195.

[בסיום ההתוועדות התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "בך בטחו אבותינו"].

-
188) ישעי' ס, כב. וראה סנהדרין צח, א.	192) פרשתנו לא, יט ובפרש"י.
189) ר"פ האזינו.	193) תהלים סח, ג. וראה תניא ספי"ט.
190) ראה לקו"ת האזינו עג, ד ואילך.	194) ראה מכילתא בשלח טו, א. הובא
ובכ"מ.	בתוד"ה ה"ג ונאמר — פסחים קטז, ב.
191) פרש"י ר"פ האזינו.	195) חסר הסיום (המו"ל?).